

Käsityön, kielen ja kulttuurin yhdistäminen maahanmuuttajien suomen kielen oppimisprosessissa

Eeva-Maija Lappalainen

Johdanto

Kulttuurisesti sensitiiviseksi opettajaksi kasvun polkuni oli monikymmenvuotinen. Sen aikana tulikin kulttuurien kohtauttajaksi ja rakensin käsityön, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistämistä monikulttuurisuuspedagogisen välineen. (Lappalainen 2005.) Tästä syntyi uusi suomalainen tyyli ja menetelmä maahanmuuttajien kielenoppimisen tehostamiseksi.

Moni pitää käsityön oppimista yksinomaan käden/kätevyuden taitona, sen harjoittamisena tai/ ja korostuksena. On myös ihmisiä, jotka näkevät kielen pelkkänä lingvistiikkana. Sekä kieli että käsityö kuuluvat kulttuuriin, nehan ovat kulttuuriperintöä. Opet-

tajan, esimerkiksi käsityönopettajan omaan ammatilliseen osaamiseen kuuluu tieto käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä ja sen ainesosista. Opettajan on tunnettava oma kulttuurinsa ja osaamisensa. Sen käyttö on altistettava kulttuurien kohtaamiseen. Siinä on tärkeää pohtia kahta akkulturaatioteorioistakin tuttua käsitettä. Ne ovat kulttuuritietoisuus ja etninen lojaalisuus. Kulttuuritietoisuus tarkoittaa sitä tietoa, joka ihmisellä on käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Toisin sanoen se, minkälainen käsitys ihmisellä on käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä ja sen ainesosista, ilmenee hänen kulttuuritietoisutenaan. Etninen lojaalisuus puolestaan tarkoittaa mieltymyksiä käytössä olevaa kulttuuriperintöä kohtaan. (Padilla 1980; Lappalainen 1989; 1994; 2005.)

Käytössä olevaa kulttuuriperintöä, ihmiskäden töitä, on tutkimustulosteni mukaan mahdollista hyödyntää, kun yhteisiä alueita voidaan ottaa tarkasteluun ja käsityön opetus integroidaan suomen kielen oppimiseen. Kulttuuritietoisuuden puute ilmenee silloin, kun käsityön, kielen ja kulttuurin keskinäinen yhteys halutaan tahallisesti tyrmätä ja sen määritte-

ly, analysointi tai tulkinta estää. Tahattomastikin se voi unohtua, vaikka monien koulujen ja oppilaitosten konteksteissa kieli ja käsityö luokitellaan kulttuuriaineiksi. (Lappalainen 1996a–b; 2005.)

Ihmiset voivat yhtäältä päätellä käsityöllisestä toiminnasta, ettei siinä kieltä paljon tarvita. Joku voi hyvällä syyllä todeta ja myhäillä tyytyväisenä: silloin voin olla hiljaa ja ajatella niitä näitä. Tämä on ihan totta, ja sen on moni kokenutkin. Toisaalta käsityöllisen toiminnan oppiminen ja tekeminen altistaa kommunikaatiolle oppimisyhteydestä, iästä ja sukupuolesta huolimatta. Käsityön oppimisen yhteyksissä esille tuleva tekemiseen syventynyt hiljaisuus tai vastaavasti puhumisen vuolaus ovat ääripäitä. Ne osoittavat, että käsitöiden oppiminen ja tekeminen taipuu moneksi. On syytä myös ottaa huomioon, että luovan käsityön ja kielen oppimisen yhdistämisessä voidaan ottaa tiedon lisäksi käyttöön monia aisteja, kuten näkö- ja kuuloaistin lisäksi kosketus-, tunto- ja hajuaisti. Kielen ja tekemisen oppimisen käyttöyhteys on ohjattunakin luonnollinen kielen käytön ja sen harjoittelun konteksti. Näin toimien loimme yhdessä maahanmuuttajien kanssa puut-

KT (kasvatustieteiden tohtori), FM Eeva-Maija Lappalainen, työskentelee lehtorina Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutusyksikössä. Hän on opettanut mm. suomea äidinkielenä, toisena kielenä ja vieraana kielenä vapaassa sivistystyössä, peruskoulussa ja lukiossa eri ikäisille ja eri kielellisistä ja kansallisista taustoista oleville henkilöille. Omakustanteista väitöskirjaa voi tilata tekijältä, sähköpostiosoite emlappa@sun3 oulu.fi.

tuvan apukielen itse. (Lappalainen 2005.)

Kulttuuritietoisuus käsityön ja kielen oppimisen yhdistymisessä ilmenee muun muassa suurifrekvenssiivisten ts. yleismerkityksisten sanojen käytössä. Se on kulttuuritietoisuuden kehittämisessä syntyneitä herkkyyttä, sensitiivisyyttä, joka esiintyy ja korostuu yhä uudestaan helpoista kielen käytön tilanteista vaikeampiin siirryttäessä. Näin kieltä ja sen oppimista voi liittää jatkuvasti käsityön ja kulttuurin oppimiseen. (Emt.)

Maahanmuuttajat voivat upoutua kielen opiskeluun niin kuin ammattiin kouluttautumisen ja yhteiskunnassa asioimisen kieltä ei olisikaan. Oma lukunsa ovat useille suomen kielen kursseille osallistuneet vieraista kulttuureista maahamme tulleet ihmiset. Oppisisältöihin on saattanut kuulua mahdollisimman seikkaperäinen suomen kielen rakenteen ja kieliopin käsittely. Näitä kursseja käyneet maahanmuuttajat eivät saata rohjeta käyttää kieltämme yksinkertaisissakaan kielen käytön konteksteissa itsensä esittelyyn tai muuhun kommunikointiin. Maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan saattaa näin tulla marginalisoituneita ihmisiä ja ryhmiä. Syrjäytymistä onkin vaikea välttää, jos hyvässäkin tarkoituksessa maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan tehdään näytteille asetettuja ”kulttuurimaskotteja”. (Lappalainen 2005.)

Käsityön, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen on harvinaista. Sen ei kuitenkaan tarvitse olla tavatonta, koska sille on ajasamme sosiaalinen tilaus. Kuluva vuotena se ilmeni 4. helmikuu-

ta Oulun yliopistossa, Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutusyksikössä tarkastetusta väitöskirjastani. (Lappalainen, Eeva-Maija: Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus; Käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksessa ja opettajan kasvupolulla). Väitöstilaisuudessa vastaväittäjänä oli emeritusprofessori Pertti Toukomaa ja kustoksena professori Juhani Suortti Oulun yliopistosta. Työn ohjaajana oli professori Anja Heikkinen Jyväskylän yliopistosta.

Kulttuurien kohtauttamisen ongelmakenttään kuuluu kysymys, miten maahanmuuttajan omaa kulttuuria hyödyntävä ja rakentava vuorovaikutus voi toteutua. Väitöstutkimukseni (Lappalainen 2005) tuloksissa korostuu, että maahanmuuttajien koulutuksessa ja kulttuurien kohtauttamisessa rakentavalle vuorovaikutukselle on olemassa hyvät edellytykset. Ennen kaikkea elinehtona on pidettävä oman kulttuurin tunteista ja kulttuuritietoisuutta sen ainesosista. Opettajan työssä se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi käsityönopettajan tulee olla hyvin tietoinen käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Auki purettuna nykypäivän käyttöyhteyksiin kuuluva tietoisuus kattaa muun muassa tiedon ja ymmärryksen käsityön oppimisen materiaaleista, työvälineistä ja värien käytöstä. Kulttuurien kohtauttamiseen yltävällä opettajalla on tutkimukseni mukaan oltava myös hyvä kulttuuritietoisuus kielestä, sen oppimisesta, yhteiskunnasta ja maahanmuuttoasioiden hallinnoinnista. Näiden lisäksi opettajan on käsityöstä, kielestä ja kulttuurista löy-

deittävä analogioita, assosiaatioita ja hänellä pitää olla kyky yhdistää asioita ja ilmiöitä kasvatuksen kontekstiin. Näistä lähtökohdista käsityöllisen toiminnan oppimista voidaan entistä laajemmin käyttää maahanmuuttajien koulutuksessa kielen oppimisenkin välineenä. Käsityöllinen toiminta yhdistyy myös taiteiden harjoittamiseen. (Lappalainen 2005.)

On muistettava, etteivät toisten kulttuureiden konteksteihin kuuluneet käsin tehtävät tuotteet ja esineet ole sellaisenaan kelpoisia siirrettäviksi palvelemaan kulttuurien kohtauttamista. Toimiminen kulttuurisesti herkällä ts. sensitiivisellä otteella on tärkeää, ja siihen opettajan on vuosien varrella kasvatettava. Kulttuurien kohtauttamisen edistämiseen suuntauduttaessa voidaan lähteä etsimään ja löytämään pienin yhteinen nimittäjä. Tämän kaltaisissa monikulttuurisuuspedagogian käytön yhteyksissä pelkän käsityön tekemisen sijasta käsityön oppimista voidaan hyödyntää laajemmin ja kauaskantoisemmin kulttuurien kohtauttamiseen päin. (Emt.)

Käsityö on aina sidoksissa kieleen. Joku voi tuoda näytille itsensä ja toisten tekemät tuokset. Hän voi mutista, ettei niiden syntymisessä kieltä paljon tarvita. Kuitenkin Suomessa suomen kieli on läsnä kaikessa opetuksessa. Tuotamme ja toteutamme sen suomeksi. Tästä seuraa, että opetusala huolimatta jokainen opettaja on myös suomen kielen opettaja ja jokainen oppitunti on suomen kielen oppitunti. (Lappalainen 2005.)

Nämä asiat kirkastuvat läpi väitöskirjani punaisena lankana kulkevasta käsityön, kielen ja kulttuurin yhdistämisestä kuvaile-

vasta Kä-Ki-Ku-oppimistyylistä. Se näyttäytyy elämäkerrallisena, oppimis- ja kasvupolkuni prosesseissa syntyneenä metodisena työvälineenä. Sen pohja syntyi amerikkansuomalaisten opettamisesta suomalaisessa kansanopistossa (Lappalainen 1989; 1993; 1994; 1996a–b; 1999; 2001; 2004a–b; 2005). Menetelmänä käytetään kielen oppimisen helpottamiseen käsityöllisen toiminnan oppimista. Oppimistyyli määrittää myös identiteetin ja vuorovaikutuksen, mahdollistaa innovoivan toiminnan ja monien aistien käytön. Myös luovuus määrittänyt ja paikantunut käytettäessä Kä-Ki-Ku-oppimistyyliä monikulttuurisuuspedagogiassa ja maahanmuuttajien kouluttamisen opetusjärjestelyissä. Rakentamani monikulttuurisuuspedagogiaan sopiva metodi antaa käsityöllisen toiminnan oppimiselle sen tarvitsemää nostetta. Luettavaksi ja tulkittavaksi sopii käsityön moninaisuuden avautumista ajatellen Paa-vo Haavikon T.S. Eliotin hengessä kirjoittama runo: *Joku tulee täällä vanhaksi, ja kulkee sokeana lammin ympärillä. Ihmettelee veden hiljaisuutta ja kaikkea vettä. Kuullaan aikakausten usein kuluvan iloisina, kysytään purkamisen jälkeen millainen talo oli, ja oli-ko koskaan rakennettu.* (Haavikko 1984, 14.)

Maahanmuuttajuus ja kulttuurien kohtaaminen lisääntyy ajassamme, tahdoimmepa me sitä tai emme. Erilaisista kielellisistä ja kulttuurisista taustoista lähtöisin olevat maahanmuuttajat ovat osa koulun arkea oppilaitosmuodosta huolimatta. Tutkimukseni (Lappalainen 2005) tulokset osoittivat, että kulttuurien kohtaaminen, sen edistäminen ja kulttuurien koh-

tauttaminen on opettajalle etninen kulttuuriorientaatioprosessi. Opettajat joutuvat muiden ammattien tavoin toimimaan kulttuurien kohtaajina, kun opettajuudelle, sen kehittymiselle ja rakentumiselle asetetaan erityisiä tehtäviä, työstä suoriutumisen odotuksia, vaatimuksia ja velvoitteita. Tutkimukseni mukaan voidaan pohtia, mikä opettajan työssä on erityistä muihin ammatteihin verrattuna. Mikä erottaa opettajat muista kulttuuri-ien kohtaajista? (Emt.)

Kulttuurien kohtauttajaksi

Kulttuurien kohtauttamisen käsite syntyi tutkimukseni tuloksena. Se tarkoittaa sitä, että opettajan tulee saattaa erilaiset kulttuurit kohtaamaan toisensa. Suomeen tulee paljon maahanmuuttajia, jotka mahdollisesti eivät elämänsä aikaisemmissa vaiheissa ole ajatelleet opiskelevansa mitään vierasta kieltä tai muuttavansa toiseen maahan asumaan. Suomen kielen oppiminen on keskeistä pakolaisina tai turvapaikanhakijoina ja muina maahanmuuttajina tulleiden aikuisten ja lasten elämässä. (Lappalainen 2005.)

Vieraan kulttuurin ja asuimaan kielen oppimiseen suuntautuminen on monimutkainen vuorovaikutusprosessi, jossa ovat mukana sekä muualta lähteneet että paikalliset kulttuuriryhmän jäsenet. Kielen arvo korostuu maahanmuuttajien koulutuksessa ja kulttuurien kohtaamisessa. (Padilla 1980; Lappalainen 1989; 1994; 2005.)

On paljon esimerkkejä siitä, että useita kursseja käyneet maahanmuuttajat eivät ole kunnolla

oppineet kieltämme. Heidän kielitaitonsa rajoittuu muutamana suomen kielen sanan käyttöön. Kaikki maahanmuuttajat eivät hallitse sosiaalisen kanssakäymisen kieltä eivätkä omassa ammatissa vaadittavaa kieltä. Heillä ei ole myöskään akateemisesti mielleltävää kieltä eikä virastoasioimisen kieltä. Apua ongelmaan löytyi tutkimukseni tuloksena syntyneestä esiammatillisuuden käsitteestä ja sen käytännöstä. (Lappalainen 2005.)

Nämä ovat ilmiöitä, jotka osoittavat, että maahanmuuttajien kouluttamisessa tarvitaan uusia lähestymistapoja lasten, nuorten ja aikuisten maahanmuuttajien opetukseen. Padillan sanoilla sanottuna, jos ihminen ei ymmärrä maan ihmisten kieltä hän ei voi koskaan ymmärtää sen syvintä psyykkistä olemusta. (Padilla 1980, 51-80.) Maahanmuuttajien kohtaamisessa kouluoloissa korostuu tärkeimpänä kielen oppimisen tehtävä. Myös traumaattiset kokemukset vaikuttavat kielen oppimiseen. (Alanen 2000; van Lier 2004.) Yleensä sanotaan, että lapset oppivat kielen nopeasti. Kuitenkin vaikeista kokemuksista kärsivät ihmiset, niin lapset kuin aikuisetkin, jaksavat opiskella suomen kieltä tehokkaasti vain pari tuntia päivässä. Maahanmuuttajien koulupäivä on kuitenkin pitempi. On pohdittava, miten monikulttuurisuuspedagogiassa tarkoituksenmukaisesti voitaisiin toimia kahden oppituntin jälkeen. (Lappalainen 2005.)

Kohtasin tutkimukseni kohteena olevalla maahanmuuttajakurssilla Bosnia-Hertsegovinasta, Somaliasta ja Venäjältä Suomeen tulleita maahanmuuttajia. He kaikki olivat lähtöisin keskenään

erilaisista taustoista ja elämänhistorioista. Tutkimukseni osoitti, että opettaja tarvitsee maahanmuuttajien kouluttamiseen hyvän tuntemuksen omaan kulttuuriinsa, koska kaukaisen ymmärtäminen tapahtuu läheisen välityksellä. Tähän ymmärtämiseen on tarpeen kulttuurisesti sensitiivinen ote. Se ilmenee kasvupolkuni elämäkerallisuutena, luovuuden käyttönä, sen määrittelynä ja yhteistoimintana. (Emt., 168.)

Käsityöllisen toiminnan oppimisen avulla voitiin tutkimukseni hyödyntää kulttuuritietoisuutta käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Voiko maahanmuuttaja lukea kangaspuiden alla ryömiävää opettajaa kuin avointa sanakirjaa? Tutkimustulosteni mukaan siinä voidaan käyttää oman elämän taustaa ja elämäkertaisuutta, omaan mieleen, kehoon ja kieleen varastoituneita kokemuksia. Maahanmuuttajien kohtaamisessa on vaiheita, joissa tarkastellaan eroja. Kuitenkin syvälle luotaavaan kulttuurisesti sensitiiviseen otteeseen kuuluu, että etsitäänkin yhtäläisyyksiä. Vuoropuhelussa kahden tai useamman kulttuurin kohtaajan välillä niitä etsitään oppimisympäristöissä. Myös maahanmuuttajat voivat oppia toimimaan ryhmässä toistensa tukijoina oppimiskeskustelun täydentäjinä. Näin kieli, kulttuuri ja käsityö asetetaan palvelemaan maahanmuuttajan kielenoppimista. Sitä tutkimukseni tuloksena syntynyt Kä-Ki-Ku-oppimistyyli ja sen luominen viestittää. (Lappalainen 2005.)

Pitkin alkuopetuskurssia oli pohdittava, voidaanko kieltäminen opetella luovasti. Minä, sinä ja muiden persoonapronomien lisäksi demonstratiiviprono-

minut tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne kuuluvat opeteltavaan sanastoon. Myös adjektiivit sileä ja karkea, tylsä ja terävä, pyöreä ja kulmikas, kylmä ja kuuma, viileä ja haalea tai esimerkiksi verbit kohottaa ja laskea, kiristää ja löystyttää, sitoa ja avata ovat kielen oppimisen yhteyksiin liittyviä ilmaisuja. Niiden harjoittelu kuului kiinteästi myös käsityöllisen toiminnan oppimisen yhteyksissä esiintyvään sanastoon. Tämänkaltaisen käyttöyhteydeltään laajan sanavaraston kartuttaminen toimii myös käsityöllistä toimintaa opiskeltaessa. (Emt.)

Nykyisin on alettu suuntautua erilaisiin projekteihin kohti monikulttuurista käsityötä. Pääasiallisena tehtävänä näissä on ollut opettaa maahanmuuttajille käsityötä vieraalla kielellä. Tutkimukseni on kysymys toisenlaisesta ilmiöstä. Siinä yhdistyy käsityöllisen toiminnan, kielen ja kulttuurin oppiminen palvelemaan erilaisista taustoista tulevien maahanmuuttajien suomen kielen oppimista. Kä-Ki-Ku-oppimistyyli syntyi maahanmuuttajien alkuopetuskurssilla. Kielen oppimisen lisäksi siinä on huolehdittu myös siitä, että työn tuloksena syntyneet tuotteet ja esineet ovat toimivia ja käyttökelpoisia. (Lappalainen 2005.)

Kulttuurit muuttuvat. Tulijoiden mukana maahamme kulkeutunut kulttuuri ei välttämättä ole eikä se maahanmuuttajankaan elämässä näyttäydy samanlaisena, kuin mitä se aikanaan oli oman kotimaan käyttöyhteyksissä. Myöskään oma kulttuurimme ei säily samanlaisena. (Lappalainen 2004b.) Länsimainen ajattelu ei ole suosinut tekemisen kielellistämistä. Suomalainen kulttuuri

on toiminnan kulttuuria, jossa ei kovin paljon keskustella ja pohdita. Toiminnassa on mukana liikettä ja siinä on suunta. Suomen kielelläkin tärkeämpää on toiminnan suunta kuin sen paikka. Jokaisessa kulttuurissa on omat uskomuksensa ja arvonsa, joista asenteet ja käyttäytymisen ilmentymät muodostuvat. Ihmiset kasvavat omaan kulttuuriinsa jäsenyyteen, he siirtävät perinteisiä arvojaan, asenteitaan, uskomuksiaan, taitojaan ja tapojaan sukupolvelta toiselle. Arvot määrittelevät sen, mitä pidetään hyväksyttävänä, mitä ei, ja mitä taas arvostetaan muita enemmän. (van Lier 2004; Lappalainen 2005.) Tutkimukseni tulosten mukaan käsityön käytölle on maahanmuuttajien koulutuksessa erotettavissa seuraavia osa-alueita:

1. Kielen oppimiseen, kulttuurien kohtaamiseen ja kulttuurien kohtauttamiseen suuntautuminen
2. Yhteiskunnassa selviytymiseen valmentava suuntautuminen
3. Esiammatillisuuteen valmentava suuntautuminen
4. Ammatillinen suuntautuminen
5. Ammattiosaamiseen suuntautuminen (Lappalainen 2005, 201.)

Näin kulttuurisesti sensitiivisellä otteella toimien käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä, maahanmuuttajan omasta ja maahanmuuton kohdemaan kulttuurista löytyi yhteistä kulttuuritietoisuutta. Sillä voitiin vastata kulttuurien kohtauttamiseen ja kohtauttamiseen muun muassa yhteiskunnallisella, sosiaalilla ja psykologisella tasolla. Tähän opettajan on luotava ja rakennettava pedagogiaa ja sisällön osaamista, ts. didaktiikkaa. Tutkimukseni keskeisempiin osa-alu-

eisiin kuuluu oppimistyylin löytäminen sellaisille maahanmuuttajille, jotka eivät ole tottuneet kielen opiskeluun. Menetelmän käyttö sopii vaihtoehtoisesti maahanmuuttajille myös pitkän koulupäivän helpottajana. Maahanmuuttajien kaksikielisyydestä ja sen kehittymisestä on keskusteltu melko vähän. Tutkimukseni osoitti, että toiminnallista, joustavaa, lisäävää ja osittaista kaksikielisyyttä maahanmuuttaja voi kartuttaa vähän kerrassaan ja oppia uuden yhteiskunnan kielen. Sitä tehtävää käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen, Kä-Ki-Ku-oppimistyylin rakentaminen, on tutkimuksessani palvellut. (Lappalainen 2005.)

Etno-opettajaksi kasvamisen vaiheikas polku

Omiin elämänkonteksteihini on kuulunut useilla toisistaan poikkeavilla opetuksen alueilla toimimista. Niistä saadut kokemukset ovat edellyttäneet toimintaympäristö- ja koulukohtaista kulttuurien kohtaamista. Työni on ollut luonteeltaan pioneerityötä, tien rakentamista ja raivaamista. (Lappalainen 2005, 168.)

Kasvaessani kulttuurisesti sensitiiviseksi opettajaksi en voi unohtaa ensimmäiseksi kohtaamaani pohjoisamerikkalaista oppijajoukkoa. He edustivat kahdeksan työvuoteni aikana suomalaisen sisäoppilaitokseen vuodeksi tullutta maastamme Pohjois-Amerikkaan muuttaneiden amerikkalaisten jälkipolvea. Amerikkalaistuneinakin he olivat ylpeitä omaan sukuunsa kuuluvien esivanhempien tekemistä ratkai-

suista. Olen kiitollinen saadessani kohdata heidät. Pohjois-Amerikan suomalaiset nuoret olivat kiinnostuneita erityisesti kankaankudonnasta ja puikoilla neulonnasta. Muistan aina, kun suunnittelin sisällyttää oppisisältöihin englanninkieliseen kankaankudontaanastoon perehdyttämistä. Amerikkansuomalaiset nuoret naiset ja miehet opettivat minua. He sanoivat: ”Kuule, ei tuo ole englantia, vaan se on ’venäjää’”. Ymmärsin jo tuolloin, ettei ammattitermistön ja ”kankaankudontalatinan” osaaminen paljon auta kulttuurien kohtaamisessa. (Lappalainen 1989; 1994; 1996b; 2001; 2003a–b.) Nämä kokemukset ovat olleet minulle tärkeitä. Ne muistuttavat minua ottamaan palautumia taakse jääneiden vuosien kokemuksiin. Hollon sanoilla sanottuna ne kertovat siitä, että kasvatusta on ennen kaikkea sytyttämistä ja syttymistä. Yksi ainoa otollisessa silmänräpäyksessä singonnut kipinä voi luoda sammumattoman liekin.” (Hollo 1949, 113.) Oppimispolkuni on ollut pitkä. Vertaan sitä V. A. Koskenniemen runoon koulutie: ”Olen unessa useasti sinun kaduilas koulutie. Ah enkö mä hautahan asti myös koululainen lie.” (Koskenniemi 1983, 145) Tutkimustulokseni ovat hyödynnettävissä laajasti yhteiskunnan toimijoiden elämässä kulttuurien kohtaamisen ja kohtauttamisen konteksteissa, esimerkiksi

- erilaisten maahanmuuttajien alkuopetus- ja jatkokurssien rahoittajat ja maahanmuuttajille kursseja järjestävät oppilaitokset
- maahanmuuttajien kohtaamisen hallintokäytäntöihin ja ammatilliseen koulutukseen valmistava

maahanmuuttajien koulutus

- yliopistot, opettajankoulutuslaitokset, ammatilliset opettajakorkeakoulu ja muut korkeakoulut
 - yleiskoulut (peruskoulu ja lukio)
 - päiväkodit
 - ammattioppilaitokset ja ammatilliset oppilaitokset
 - työvoimahallinto, poliitikot, sosiaalitoimi ja maahanmuuttoasioista vastaavat päättäjät
 - asukasyhdistykset ja neuvontajärjestöt
 - kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot
 - ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset
 - TE-keskukset
 - vastaanottokeskukset
 - käsityökeskukset.
- (Lappalainen 2005, 239)

Lähteet:

- Alanen, Riikka: Vygotsky, van Lier ja kielen oppiminen: Sosiokulttuurinen viitekehys kielellisen tietoisuuden ja vieraan kielen oppimisen tutkimuksessa. Teoksessa: Kielikoulussa – Kieli koulussa. P. Kalaja & L. Nieminen (toim.) AFinLan Vuosikirja 2000/n:o 58. Jyväskylä: Yliopistopaino, 2000, 95–120.
- Fisher, Rocher: Teaching Children to Think. Basil Blackwell Ltd. Great Britain by T. J. Press, Padstow, Cornwall. Muuttamaton painos 1990/1995.
- Haavikko, Paavo: Auringonkukkaa. Teoksessa: Sillat. Valitut runot. Helsinki: Otava 1984.
- Hollo, Juho Aukusti: Kasvatuksen teoria. Johdantoa yleiseen kas-

- vatusoppiin. Porvoo Helsinki: WSOY. 1949.
- Koskeniemi, Veikko Antero: Runoja. Juva: WSOY 1983.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Pohjoisamerikkalaisten akkulturoitumisesta suomalaiseen kulttuuriin. Amerikansuomalaisten kokemuksia kudonnasta ja neulonnasta suomalaisen kansanopiston perusoppijaksolla. Kasvatusalan hallinnon, suunnittelun ja tutkimuksen koulutusohjelma kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Moniste. Joensuu: Joensuun yliopisto 1989.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsityön opetuksen integroimisesta suomen kielen ja kulttuurin opetukseen pakolaisopetuksessa. Oman opettajan työn kokemuksellinen tutkiminen. Moniste: Hämeenlinna: HAMIW 1993.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Pohjoisamerikkalaisten nuorten kansanopistokokemuksista Suomessa. Käsityön opiskelu osana etnistä kulttuuriorientaatiota. Kasvatustieteen lisensiaatintutkielma. Moniste. Joensuu: Joensuun yliopisto 1994.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kielen oppimisen helpottamisesta käsitöiden tekemisen oppimisen avulla. PD-tutkielma. Moniste. Vaasa: Vaasan yliopisto täydennyskoulutuskeskus 1996a.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsityön kulttuurisesta esiintymisestä. Pohjoisamerikansuomalaiset ja suomalaiset kansanopiston oppijat valokuvattujen tekstiilitöiden verbalisoijana. Käsityötieteen syventävien opintojen tutkielma. Moniste. Helsinki: Helsingin yliopisto 1996b.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Erilaisen maahanmuuttajaryhmien integroituminen vieraaseen kulttuuriin. Okka-säätiö. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 1999, 1, 1, 26–31.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kankaankudonnan ja puikoilla neulonnan oppimisen ulottuvuuksia pohjoisamerikkalaisten kokemana Suomessa. Teoksessa: L. Hyvönen & E. Lindfors (toim.) Tehhään yhesä! Taide- ja taitokasvatuksen tulevaisuus Oulun yliopistossa 23–24.2.2001 pidetyn seminaarin esitelmät. Oulu: Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta selosteita ja katsauksia 1/2001, 106–115.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Finnish weaving, felting, and knitted goods seen and experienced by North Americans: thoughts and Descriptions. In: K. Virta (ed.) Current research on Sloyd Education. *Techne Series Research in Sloyd Education and Crafts Science A*: 2003a, 5, 19–36. Digipaino. Turku: Turun yliopisto.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Viewpoints on the Teaching of Different Immigrants into an Ethnic Cultural Orientation. In: K. Virta (ed.) Current research on Sloyd Education. *Techne Series Research in Sloyd Education and Crafts Science A*: 2003b, 5, 37–44. Digipaino. Turku: Turun yliopisto.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Building interest in the Study of Language by using Art and Craft Design and Culture. “Working knowledge in a Globalizing World Learning at School – Learning at Work: New Challenges in the Social Organisation of Knowledge” -conference 19th–22nd of August 2004 Oslo: Soermarka, Norway 2004a.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsikö käsittää kieltä ja kulttuuria maahanmuuttajien koulutuksessa? Teoksessa: U. Aunola (toim.) Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Helsinki: OPH. Hakapaino Oy, 2004b, 156–162.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus; Käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksen pedagogiikassa ja opettajan kasvupolulla. Oulun yliopisto. Akateeminen väitöskirja, kasvatustieteiden tiedekunta. Gummerus Oy: Saarijärvi. 2005.
- van Lier, Leo: From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. In: *Sociocultural Theory and Second Language Learning*. (ed.) J. P. Lantolf. Third impression. Hong Kong. 2005, 245–260.
- Padilla, Amido: The Role of Cultural Awareness and Ethnic Loyalty in Acculturation. In: A. Padilla (ed.) *Acculturation Theory, Models and Some New Findings*. Boulder, CO: Westview Press, 1980, 48–84.